

Beslisnota voor de raad

Datum 30 augustus 2023

Openbaar

Onderwerp Plan van aanpak Gezond en Actief Leven Akkoord
Versienummer 1

Portefeuillehouder M.W.J. van Willigen
Informant Anouk Ganseij
Afdeling Maatschappelijke Ontwikkeling
Telefoon (038) 498 2898
Email A.Ganseij@zwolle.nl

Financiële gevolgen

Betreft doel 1.2.1 We beschermen en bevorderen de gezondheid van onze inwoners
Begroting wijzigen Ja
Dekking ten laste van Brede SPUK-regeling GALA

Bijlagen

1. Gezond en Actief Leven Akkoord
2. Bedragen brede SPUK-regeling GALA gemeente Zwolle
3. Integraal Plan van aanpak GALA
4. Gemeentebeeld Zwolle
5. Besteding brede SPUK regeling

De raad wordt voorgesteld te besluiten om:

- 1 kennis te nemen van het plan van aanpak van het Gezond en Actief Leven Akkoord en;
- 2 in te stemmen met de invulling van de brede SPUK-regeling GALA en;
- 3 in te stemmen met de vrijval van algemene middelen van 670.506 euro.

Datum 30 augustus 2023

Toelichting op het voorstel

Inleiding

“Een gezonde generatie in 2040, met weerbare gezonde mensen die kunnen opgroeien, leven, werken en wonen in een gezonde leefomgeving, en waarin sprake is van een sterke sociale basis. Waarin de fysieke en mentale gezondheid vanaf het prille begin, de eerste 1000 dagen, wordt bevorderd en behouden en waar speciale aandacht uitgaat naar mensen in kwetsbare situaties.”

Dit is de stip op de horizon van het Gezond en Actief Leven Akkoord oftewel het GALA (bijlage 1). Het GALA is ondertekend door VWS, de VNG, Zorgverzekeraars Nederland en GGD GHOR Nederland op 3 februari 2023. Met dit document willen de ondertekenaars minder vrijblijvende afspraken voor de regionale en lokale uitvoering op het gebied van gezondheid en welbevinden, specifieke aandacht voor inwoners met de grootste gezondheidsachterstanden, de inrichting van een regionale preventie-infrastructuur en een integrale domein-overstijgende samenwerking.

Het kabinet heeft een gezonde generatie in 2040 met een focus op de jeugd door sport, voeding en bewegen in het regeerakkoord als doel omarmd. Dat betekent dat de Nederlandse jeugd in 2040 de gezondste van de wereld is. Een ambitie waar breed in de samenleving veel draagvlak voor is¹, en waarbij meer aandacht is voor preventie en een gezonde leefstijl van jongs af aan. Want kinderen die ongezond opgroeien staan vaak op een achterstand. Het verminderen van vermijdbare gezondheidsachterstanden² vraagt dan ook extra aandacht, vanaf de eerste duizend dagen van een kind. Het verminderen van gezondheidsachterstanden is weliswaar apart als doel benoemd, maar gaat dwars door alle doelen heen.

Naast de focus op kinderen en jongeren richt het GALA met de gezonde generatie ook op volwassenen met onderstaande gemeenschappelijke doelen en op (het behoud van) de vitaliteit van het toenemend aantal ouderen. Het aantal ouderen gaat enorm toenemen de komende jaren en daarmee wordt de druk op zorg nog groter.

VWS, gemeenten, GGD-en en zorgverzekeraars onderschrijven de volgende gemeenschappelijke doelen:

- a) Terugdringen gezondheidsachterstanden (waaronder Kansrijke Start)
- b) Een gezonde fysieke leefomgeving die uitnodigt tot bewegen en ontmoeten
- c) Het versterken van (de verbinding met) de sociale basis
- d) Een gezonde leefstijl
- e) Versterking van de mentale weerbaarheid en mentale gezondheid
- f) Vitaal ouder worden
- g) Domeinoverstijgende inzet vanuit een regionale preventie infrastructuur

Aan het inhoudelijke akkoord heeft het Rijk de brede SPUK-regeling gekoppeld. Zie ook: [Brede SPUK-regeling \(specifieke uitkering\) | Subsidie | Dienst Uitvoering Subsidies aan Instellingen \(dus-i.nl\)](#) Deze regeling is gepubliceerd op 8 februari 2023. De brede SPUK-regeling is voor alle gemeenten beschikbaar gesteld voor sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis.

¹ www.gezondegeneratie.nl; Brief Initiatiefgroep preventieakkoord aan informateur, mei 2021

² Coalitieakkoord dec 2021 “Omzien naar elkaar, vooruitkijken naar de toekomst”, pagina 32

Datum 30 augustus 2023

Voor 2023-2026 zijn de afspraken erop gericht om succesvolle en effectieve activiteiten in preventie/gezondheidsbeleid te continueren en deels nieuwe activiteiten te kunnen starten. Na 2026 wordt structureel en geormerkt budget beschikbaar gesteld zodat gemeenten lange termijn plannen kunnen maken

Het volgende valt onder de SPUK:		
Sport, bewegen en cultuur • Lokaal Sportakkoord • Brede Regeling Combinatiefunctie <i>Deze onderdelen worden uitgewerkt binnen het lokaal sportakkoord</i>	Gezondheid • Terugdringen Gezondheidsachterstanden • Kansrijke Start • Mentale Gezondheid • Aanpak overgewicht en obesitas • Valpreventie • Leefomgeving • Opgroeien in een Kansrijke Omgeving & Vroegsignalering Alcoholproblematiek	Sociale basis • Versterken sociale basis • Mantelzorg • Eén tegen Eenzaamheid • Welzijn op recept Ondersteunende onderdelen • Versterking kennis- en adviesfunctie GGD • Coördinatiekosten regionale aanpak preventie

De regeling bestaat uit drie inhoudelijke hoofdthema's. Daarbinnen vallen verschillende onderdelen met elk een vast beschikbaar budget per gemeente.

De regeling loopt van 2023 t/m 2026. Gemeenten mogen maximaal 20% meenemen van 2023 naar 2024. Dit geldt niet voor de andere jaren. Binnen de hoofdthema's mag er 15% van een onderdeel uit hetzelfde hoofdthema ingezet worden voor een ander onderdeel binnen dat hoofdthema.

In bijlage 2 zijn de bedragen per thema te vinden voor de gemeente Zwolle.

Relatie met het Integraal Zorgakkoord

Doel van het Integraal Zorg Akkoord (IZA) is zorgen voor een houdbaar zorglandschap, waarin de nadruk verschuift van 'zorg' naar 'gezond leven'. Gemeenten en zorgverzekeraars hebben vanuit het IZA drie gezamenlijke opdrachten:

1. Het opstellen van een regiobeeld en regioplan, samen met de partners in de regio. In het IZA zijn transformatiemiddelen opgenomen. Op basis van transformatieplannen kan hier aanspraak op worden gemaakt.
2. Het inrichten van 5 specifieke ketenaanpakken. Kansrijke Start, valpreventie ouderen, overgewicht obesitas kinderen, gecombineerde Leefstijl Interventie (GLI), welzijn op recept.
3. Invulling geven aan de regionale preventie-infrastructuur vanaf 2025. Uiterlijk 1 januari 2025 zijn er niet vrijblijvende samenwerkingsafspraken gemaakt.

Datum 30 augustus 2023

Het GALA geeft nadere invulling aan de afspraken die in het IZA zijn gemaakt over de regionale samenwerking tussen zorgverzekeraars en gemeenten op het terrein van gezondheidsbevordering en preventie en de inrichting van ketenaanpakken die meerdere domeinen beslaan (Wet publieke gezondheid, Wet maatschappelijke ondersteuning, Zorgverzekeringswet en Jeugdwet). Met het GALA wordt uitvoering gegeven aan de afspraak in het IZA dat zorgverzekeraars en gemeenten uiterlijk 1 januari 2025 niet-vrijblijvende regionale samenwerkingsafspraken hebben gemaakt over gezondheidsbevordering. Dit gaat onder meer over een werk- en mandaatstructuur, voorwaarden waaraan de regionale afspraken over preventie en gezondheidsbevordering moeten voldoen, en passende bekostiging van coördinatiekosten.

Over de nadere invulling van het IZA wordt u dit najaar separaat geïnformeerd.

Doel van deze nota

Met deze nota willen we u informeren over het integrale plan van aanpak, die de gemeente moet indienen voor 30 september 2023, om te voldoen aan de voorwaarden van de brede SPUK-regeling. En u voor te leggen, om in te stemmen met het voorstel van besteding van de middelen van 2023 t/m 2026 op hoofdlijnen.

Relatie tot bestaand beleid

De ambities die beschreven staan in het GALA zijn geen nieuwe doelen of thema's. Het is een beweging die al beschreven staat in de hervormingsagenda sociaal domein, beleidsagenda gezondheid, ouderenbeleid en visie op sport. GALA is wél een oproep om de urgentie te benadrukken dat inzet op preventie en verminderen van de druk op de zorg, van groot belang is. Door het GALA en het IZA kan de gemeente nog meer inzetten op preventie en hierin zowel lokaal als regionaal de samenwerking versterken met het sociaal- en zorgdomein.

Beoogd effect

De inhoudelijke en financiële invulling van het GALA, om daarmee een stap dichterbij de gezonde generatie in 2040 te komen.

Argumenten

1. Het integrale plan van aanpak is een voorstel voor de uitvoering van het GALA

Gemeenten die de Brede SPUK-regeling hebben aangevraagd, moeten aan een aantal voorwaarden voldoen. Het indienen van een integraal plan van aanpak is een van de voorwaarden voor het verlenen van de uitkering voor 2024 en de jaren erna. Gemeenten leggen voor 30 september 2023 het integrale plan van aanpak voor aan de kerngroep VNG/VSG. In bijlage 3 is het integrale plan van aanpak van de gemeente Zwolle te vinden.

Het GALA is inhoudelijk heel breed. In het plan van aanpak leest u hier meer over. Met de inzet van het GALA en de bijbehorende Brede SPUK-middelen worden o.a. de volgende punten uitgevoerd (dit is geen uitputtende lijst):

- Welzijn op Recept wordt uitgebreid voor een bredere doelgroep.
- De aanpak valpreventie wordt lokaal verder versterkt en er worden regionale afspraken gemaakt.

Datum 30 augustus 2023

- Er komt meer inzet om de coalities binnen Kansrijke start verder vorm te geven en te coördineren.
- De wijkaanpakken rondom gezonde leefstijl worden geïntensiveerd en uitgebreid.
- Het project Kind naar Gezonder Gewicht wordt uitgebreid met meer centrale zorgverleners.
- De rol van beweegmakelaar en clubkadercoach wordt voortgezet.
- Activiteiten m.b.t. een gezonde voedselomgeving worden in kaart gebracht en uitgebreid.
- De verbinding tussen sport en bewegen en preventie wordt actief gezocht en gericht ingezet.
- Activiteiten om overgewicht bij jeugd tegen te gaan, worden uitgebreid.
- Er komen meer preventie-activiteiten gericht op onverantwoord alcoholgebruik.
- Er wordt ingezet op de vindbaarheid van het aanbod binnen de sociale basis.
- De aansluiting tussen vraag en aanbod op gebied van respijtzorg wordt verbeterd.
- Er komen meer activiteiten t.b.v. eenzaamheid onder jongeren.

2. Het plan van aanpak is gebaseerd op data en gesprekken met partijen in de stad

GGD IJsselland heeft een gemeentebeeld gemaakt op basis van de ambities en de thema's van het GALA. Veel cijfers zijn eerder gepubliceerd, maar specifiek voor dit proces van het vormgeven van het integrale plan zijn de cijfers in beeld gebracht langs de lijn van de gezondheidsdoelen zoals benoemd in het GALA. Met expliciete aandacht voor de onderdelen zoals benoemd in de Brede SPUK.

De inzichten zijn gebundeld in een GALA Gemeentebeeld voor de gemeente Zwolle, opgesteld op basis van data uit de Gezondheidsmonitoren van GGD IJsselland (www.ijssellandscan.nl), aangevuld met beschikbare openbare data (o.a. www.regiobeeld.nl en www.waarstaatjegemeente.nl). Gedurende het vormgeven van dit beeld werden de resultaten van de tussentijdse Corona Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen 2022 gepubliceerd. Bij grote veranderingen tussen 2020 en 2022 is input daaruit ook meegenomen. Het gehele gemeentebeeld is te vinden in bijlage 4.

In het proces naar het plan van aanpak toe, is er gesproken met diverse partijen uit de stad. In mei 2023 is er een gesprekstafel sociale basis georganiseerd over het GALA, met als doel om input op te halen voor het plan van aanpak en de brede-SPUK regeling. Aan de hand van deze input en diverse individuele gesprekken is het plan van aanpak gevormd en de invulling voor de brede SPUK-regeling. Er zijn er al concrete gesprekken gevoerd met partijen over de bijdrage van bestaande activiteiten en de behoefte aan nieuwe of andere activiteiten. Daarnaast is er een verkenning gedaan naar welke partijen nieuwe activiteiten of projecten uit kunnen voeren. Zodat we zo snel mogelijk van start kunnen als de besluitvorming rond is.

3. Inzet van de brede SPUK-regeling is een combinatie van versterking van bestaande activiteiten en opzetten van nieuwe interventies en activiteiten.

De gemeente ontvangt van 2023 t/m 2025 jaarlijks ruim 1,9 miljoen euro, in 2026 is dit ruim 1,5 miljoen euro om de ambities van het GALA te realiseren. Alle 15 onderdelen van de brede regeling betreffen extra beschikbaar gestelde middelen ten opzichte van de vorige kabinetsperiode, behalve: Lokaal Sportakkoord (eerder via een eigenstandige Specifieke uitkering), Brede Regeling Combinatiefuncties (eerder via een decentralisatie-uitkering), Terugdringen gezondheidsachterstanden (eerder onder de noemer GIDS voor 150 gemeenten een decentralisatie-uitkering) en Kansrijke Start (eerder via een decentralisatie-uitkering).

In het plan van aanpak (bijlage 3) is het voorstel uitgewerkt op hoofdlijnen, voor invulling van de brede SPUK-regeling en uitvoering van het GALA voor de gemeente Zwolle. Het plan van aanpak mag

Datum 30 augustus 2023

volgens de criteria een dusdanig abstractieniveau hebben, dat er nog ruimte is voor verandering en aanscherping in de komende jaren.

4. In regionaal verband moeten we aan de slag met de vijf ketenaanpakken

In het integraal zorgakkoord staat opgenomen dat gemeenten en de zorgverzekeraar regionale samenwerkingsafspraken maken rondom de ketenaanpakken (waaronder kansrijke start, valpreventie bij ouderen, aanpak overgewicht en obesitas bij kinderen, de gecombineerde leefstijlinterventie bij overgewicht van volwassenen, welzijn op recept) en het structureel organiseren en coördineren van de inzet van gemeenten in de regio. Dit sluit aan op de bestaande regionale samenwerking (zoals binnen de regio GGD-IJsselland en de Regionale Zorgalliantie) en de samenwerkingsagenda die IJssel-Vecht gemeenten hebben met de zorgverzekeraar in onze regio.

In het GALA en IZA staat beschreven dat: per 1 januari 2024 in elke regio zoveel mogelijk wordt gestart met de inrichting van deze ketenaanpakken. In de IJssel-Vecht Regio zijn de regiobeelden inmiddels klaar en wordt er nu gewerkt aan de regioplannen waar de ketenaanpakken onderdeel van zijn.

Met de afspraken in het GALA wordt ook actief uitvoering gegeven aan de ambitie uit het IZA dat mensen met een (lichte) hulp- of ondersteuningsvraag niet direct een Wmo-maatwerkvoorziening of zorg nodig hebben. De komende jaren blijven we werken aan het versterken van de sociale infrastructuur (o.a. mantelzorg, vrijwilligers, welzijnswerk) in wijken en buurten om aan deze hulpvraag te voldoen en mensen zo lang en goed als mogelijk thuis te laten wonen en om te voorkomen dat mensen zwaardere zorg nodig hebben.

Risico's

Het grootste deel van de SPUK middelen betreft structureel budget. Maar dat geldt niet voor alle onderdelen. Zo is voor de aanpak voor obesitas, mentale gezondheid, eenzaamheid en Welzijn op Recept na 2025 geen geoormerkt geld voor gemeenten beschikbaar. VNG en VWS gaan in 2024 met elkaar in overleg om te bepalen wat het wegvallen van middelen betekent voor de in gang gezette beweging.

Dit betekent voor onze eigen plannen dat we zoveel mogelijk een duurzame verandering beogen met de activiteiten die we voor deze thema's gaan uitvoeren, zodat de gedane investering niet wegvalt als er geen middelen vanuit het GALA meer beschikbaar voor zijn.

Financiën

De brede SPUK jaarvak 2023, is voor 2023 al uitgekeerd, dat betekent dat we nog maar een deel van het jaar hebben om deze middelen zinvol te besteden. De brede SPUK-regeling biedt de mogelijkheid om 20% mee te nemen naar 2024. We stellen voor om hier gebruik van te maken voor bijna alle onderwerpen. Deze mogelijkheid is er niet voor de andere jaren.

Binnen de regeling is het toegestaan om 15% van een onderdeel uit hetzelfde hoofdthema in te kunnen zetten voor een ander onderdeel binnen dat hoofdthema. We stellen voor om dit te doen t.b.v. de beweegmakelaar (in de jaren 2024-2026), om 40.000 euro van valpreventie hiervoor in te zetten, omdat de doelen van de beweegmakelaar en van valpreventie in elkaars verlengde liggen

In bijlage 5 is het voorstel voor besteding van de SPUK in 2023 en 2024-2026 te vinden.

Datum 30 augustus 2023

Communicatie

- Het plan van aanpak wordt gedeeld met alle betrokkenen en;
- Er wordt via de gemeentelijke communicatiekanalen aandacht aan besteed.

Vervolg

- Het integrale plan van aanpak wordt ingediend voor 30 september 2023 bij de kerngroep VNG/VSG. De kerngroep geeft vervolgens advies over het plan. Vervolgens moet de gemeente het plan, inclusief het positieve advies van de kerngroep VNG/VSG, vóór 31 oktober 2023 indienen bij de Dienst Uitvoering Subsidies aan Instellingen (DUS-I)
- de activiteiten opgenomen in het plan van aanpak worden uitgevoerd in samenwerking met de betrokken partijen en inwoners in de stad.
- U wordt geïnformeerd over de uitvoering van het GALA en de brede SPUK-regeling via de P&C cyclus.

Openbaarheid

Dit voorstel is openbaar

Burgemeester en Wethouders van Zwolle,

voorzitter, Peter Snijders

secretaris, Dick Emmer